

לומדים ביחד

למה אני?

פסיעות של אמונה בנתיב הנסיונות

פתיחה: יסודותיו של בניין הנפש, הם לא רק סימני קריאה, עולם האמונה צומח ומעמיק שורשים, לעיתים דווקא מכח סימני השאלה. מותר להרהר גם באירועים אישיים מחיינו ולתהות: איפה היה האלוקים כשכאב לנו? ואכן, העולם הזה מלא בשאלות: מהי תכלית החיים בעולם הזה המלא בסבל? לאן העולם הולך? ומה צופן העתיד למין האנושי? עם מי הצדק בכל ההשקפות ובדרכי החיים? מה היא הדרך אל האושר? איך באמת צריכים לחיות? והאם זה בכלל אפשרי למצא דרך ברורה ונכונה לחיות בה? האם באמת סוף כל סוף יהיה טוב או לא? ועוד ועוד... מדוע ישנם שינויים כל כך גדולים בין בני אדם ובין מקרי חייהם? למה יש לאחד חיים קלים, ולשני חיים קשים כל כך? למה זה נולד בריא, והשני בעל מום? למה לאחד יש פרנסה בקלות, ולשני פרנסה קשה? אחד שהיה טוב כל ימיו... נפטר ממחלה קשה בגיל צעיר, והשני (שהוא רשע מרושע), מאריך ימים ושנים בעושר ובכבוד. גם על האופן שמתנהלים חיי היום יום ישנן שאלות: מדוע אתמול היה לי יום נפלא, והכל הסתדר לי בדיוק כפי שתיכננתי, והיום בלי שום סיבה הנראית לעין, שום דבר לא מסתדר לי והכל הולך הפוך, ואני מרגיש רק צער ויסורים?... אחד שמתקרב לשנות הארבעים של חייו, והוא עודנו רווק, שואל: למה אני עם כל המעלות שיש לי, איני מצליח להתחתן וחברי שהוא מלא בחסרונות בולטים לעין כל, התחתן בלי שום עיכובים בגיל צעיר עם בת טובים כלילת המעלות? כללו של דבר – בני אדם מלאים בשאלות, וכל אחד רשאי להוסיף לרשימה את כל השאלות שיש לו..

טרם נצא למסע שלנו, נבקש להבהיר: לא באנו לשבת על כסא הכבוד וליטול את שרביטו של בורא עולם. אך כן באנו להטות אוזן לצורך האנושי בחיפוש אחר מענה לשאלות, והחובה המוטלת עלינו לבחון מה ה', בפועל במציאות, שואל מעמנו. לאור כל זאת, אבקש להבהיר שבשיעור זה לא נחפש תשובות, אלא נחפש אמונה. "חישולה של אמונה - הוא בעת שלוה, מבחנה - הוא בעת משבר, ותקומתה - על ידי התמודדות". (הרב נריה גוטל, חידת הייסורים, עמ' 107). במפגש הקרוב נפסע בין 3 השלבים בשביל להבנת מהות הצער והקושי בעולם.

1

שלב א: העולם מלא תלאות, צריך להתכונן אליהם.

רבי יעקב בן מאיר, (רבנו תם) [1100-1171, צרפת] ספר הישר, שער שיש

צריך המשכיל ליהרהר בעת שיחודש עליו דבר הן רע הן טוב, כמו אם יעלה לגדולה או ירויח ממון הרבה, או שיקחוהו בשבי, או יאבד כל הוננו... אך בעת ובעונה הזאת, יודע ויובחן שכל כל משכיל, החזק הוא הרפה, כי לבעל השכל החזק ואמונתו קיימת לא יוכלו כל החידושים והמאורעות להסירו ולהזיזו מענין עבודתו ויראתו, כאשר לא יוכלו כל הרוחות החזקות לעקור ההר הגדול ולהזיזו ממקומו... ולזאת צריך לו להכין לב חזק ואמיץ לקבל המאורעות ויחשוב בהם טרם בואם וימתנם בכל יום ובכל שעה ובכל חודש, ויאמר בלבו אם לא יבוא היום יבוא למחר, ואם לא יבוא למחר יבוא לאחר מחר, ויהיו עיניו ולבו בהם תמיד. ואל יבטח בטובת העולם רגע. רק ידע התלאות מזומנות לכוא כי העולם הזה הוא נוח התלאות. וכי כזאת יעשה, אזי כשיבוא מאורעות מה, לא ישרידוהו ולא יזיזוהו... ולא כן ענין הכסילים הבטוחים בעולם ויאמרו כי כל צרה לא תבוא, וכי שלותם תעמוד לעולם, ועל כן כשיבא עליהם היפך מאשר חשבו, יחרד לכבם ותתבהל נפשם ותאבד דעתם ואמונתם ועבודתם.

← מה היא דרכם של החכמים בהתמודדות עם הצרות? כיצד נמדדת חכמתם?

← מה היא דרך מחשבתם של הכסילים ומדוע הדבר מביטח את התרסקותם בעת צרה?

2

שלב ב: אנחנו שליחים בעולם הזה. הקב"ה נתן לנו כח לפסוע בנווה התלאות. כל משימה בחיים וכל ניסיון מותאם להפליא למידת כוחנו.

קראו את שני המקורות הבאים.

שמות רבה (וילנא) פרשה לד

לא מצינו כח גבורתו של הקב"ה עם בריותיו, שאין הקב"ה בא בטרוניה (=בטרחנות) עם בריותיו, לא בא על האדם אלא לפי כחו... [כמו שכתוב בתהילים] "קול ה' בכח" - "בכחו" - אינו אומר, אלא 'בכח' - לפי כחו של כל אחד ואחד.

"כדאמרי אינשי: לפום גמלא שיחנא" [כמו שאמרים אנשים: לפי כח הגמל יטעינוהו משא].

- ← הציעו- מה בגישה זו תורם לאדם ומסייע לו לשאוב את הכוח להתמודד עם קשיים בחייו?
- ← סבב שיתוף- שתפו את הקבוצה: האם הצלחתם פעם להתגבר על קושי שמראש, נראה היה שגדול עליכם? כיצד הרגשתם?

הרב יוסף דב סולוביצ'יק (1903-1993) ימי זיכרון, עמ' 11

האדם נברא בתור שליח. הלידה, מכילה בתוכה בהכרח את דבר מינוי השליחות. ...את העובדה שמהו חי בזמן מסוים, בתקופה מיוחדת ובמקום מוגדר, ולא נולד בתקופה אחרת ובנסיבות אחרות, נוכל להבין אך ורק אם נקבל את עצם הרעיון בדבר שליחותו של האדם. ההשגחה יודעת היכן וכיצד יכול הפרט-היחיד על חסרונותיו וכוחות הנפש האצורים בו, לקיים את שליחותו, באילו נסיבות ותנאים ובאיזו חברה היא זה בכוחו של האדם למלא את שליחותו. לא יתכן למנות שליח כדי לבצע תפקיד, שהוא למעלה מכוחותיו של השליח. זוהי שליחות, שאי אפשר לקיימה, והיא מחוסרת כל ערך, מאחר שאם ממנים אדם למלא שליחות, מן הראוי ליתן לו את היכולת לפעול כשליח משום כך נברא היחיד בתקופה ובמקום, שבהם יוכל לקיים את פעולתו לשם קיום שליחותו... האדם הוא לעולם מלאך, שלוח. ההבדל בין השלוח לבין המלאך הטרנסצנדנטי הוא אך ורק בפרט אחד: בשעה שהמלאך השמימי – אין לפניו ברירה, הוא מוכרח לקיים את שליחותו, אפילו אם אינו רוצה, הרי האדם הוא בן חורין: אפשר לו למלא את שליחותו או לא לציית למשלח... שליחותו של הקב"ה לאדם היא בבחינת דבר שאינו קצוב בזמן – היא שליחות מתמדת. מזמן לזמן מקבל האדם תפקידים חדשים ומעשים חדשים. זוהי שליחות לכל החיים, והיא מסתיימת עם המוות.

- ← הרב סולוביצ'יק מציע כאן דרך חיים וגישה בסיסית ביחס לכוחותיו של האדם להתמודד בשעת משבר. מה היא?
- ← מה ההבדל הבסיסי בין האדם לבין המלאכים?

שלב ג: אין מקרה בעולם וגם הייסורים אינם באים במקרה. יש דין ויש דיין.

הרמב"ם רבי משה בן מימון [1135–1204] הלכות תעניות פרק א הלכות א - ג

מצות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבא על הצבור... ודבר זה מדרכי התשובה הוא, שבזמן שתבוא צרה... ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להן... וזה הוא שיגרום להם להסיר הצרה מעליהם. אבל אם לא יזעקו ולא יריעו, אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו, וצרה זו נקרה נקרית, הרי זו דרך אכזריות... ותוסיף הצרה צרות אחרות..

הרמב"ם מבקש להניח לפתחנו, הנחת יסוד בעולם באמונה והיא: "אין מקרה בעולם". על הפרט והכלל להתפלל שבמסע שלנו בנווה התלאות לא נעמוד בפני שום ניסיון וצרה, אך ביסוד הכל הוא להאמין כשכבר כן הגיעה, חס וחלילה, הצרה, שהיא באה בשל מעשינו הרעים. רק הבנה כזו, רק לקיחת אחריות וחזרה בתשובה, יכולים לגרום שהצרה תסור מעמנו. אך אם יעמוד האדם ויפטיר כדאשתקד ש"דברים קורים בעולם", "יש אסונות", "כל משפחה והתיק שלה" ועוד ועוד... – הרי זו דרך אכזריות, והדבר יגרום לרבונו של עולם להוסיף לנו צרה נוספת עד שנבין שמה שקרה אירע בגלל מעשינו. הדברים של הרמב"ם הם דברים קשים. צרה אינה סטיסטיקה. אסון הוא לא מקרה. טרגדיה בכל רמה שהיא מסר ברור משמים לעם שיש לקום ולעשות מעשה. לפי הרמב"ם – הצרות הם תמרוור לאדם המציין את הצורך לחפש במעשיו ולתקן את הדרוש.

לסיום, נקרא את הרעיון הבא בדברי הרב דסלר:

הרב אליהו דסלר, מכתב מאליהו, א, עמ' 177

יש המסתכל לתוך בית דרך חור המנעול שבדלת ויראה עט כותבת ולא יראה אדם, וידמה שהעט כותבת בעצמה – כך הוא הכופר, שיחשוב שהטבע פועלת בעצמה, אבל כשפותח הדלת יראה את האדם הכותב. כך המאמין יראה שה' יתברך הוא העושה והמסבב את הכל, וכל הסיבות ומעשי בני אדם הם אצלו כמו עט ביד הכותב.

- ← מה מבקש הרב דסלר להביע במצעות המשל על חור המנעול?
- ← מה בגישה זו תורם ליכולת ההתמודדות של האדם עם משברים?